

Улууска - бу күнүргө

ҮҮТҮ, ЭТИ ДЭЛЭТЭЭЧЧИЛЭР БЫРААҤЫННЫЫКТАРЫГАР

Сэтинньи 23 күнүгэр улуус киинигэр Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнүгэр анаммыт атыы дьаарбанката, «Айылгы» култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр бырааһынныыктаабы түмсүү буолла.

Атыы дьаарбанката А.И. Федотов аатынан ыспартыбынай киингэ ыытылынна. Сыллата буопарын курдук, киин таһыгар ынах, сылгы этэ миэстэнэн, киилэнэн, собо куулунан, киилэнэн, үүт онгоһуктар атыыга туруорулуннулар. Оттон иһирдэ нэһилиэктэртэн, улуус кииниттэн кэлэнэр, оһуруот уонна сир аһын арааһын, онгоһуктары көрдөрүүгэ, атыыга туруордулар. Дьон-сэргэ сарсыардаттан тобуоруна мустан, наадыбыттарын атыыластылар. Хамаанданан күрэхтэһии тэриллэбит саргасхыйиини, сэнээрийи үөскэттэ.

«Айылгыга» буолбут үөрүүлээх тэрээһингэ нэһилиэктэртэн кирибит дэлгэссийэлэр, улуус баһылыга А. Т. Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ А. А. Захаров, Ил Түмэн дьокутаата С. И. Никитин, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынньыга А.П. Захарова, улуус баһылыгын солбуйааччылар, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын үлэһиттэрэ кыттыны ыллылар.

«Улууска тыа хаһаайыстыбатыгар 2018 сылга үлэлэр, инники сорууктар» тустарынан дакылааты тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынньыга Анна Захарова онордо. Ааһан эрэр сылга Чурапчы улууһа тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр үчүгэй түмүктэрдээх. Өрөспүүбүлүкэбэ бири килиэхэ тиксэринэн ынах сүөһүгэ бастаабы, сылгыга иккис миэстэлээхпит.

Үүт ыамын 10 ыйдаах түмүгүнэн былаан 96,5 бырыһыан толорулунна, хаалбыт инки ыйга бу тэтиминэн бардахха, сыллаабы былаан туолар кыахтаах, эти соботуопкалааһын былаан толорулунна. Сири кытары үлэбэ инники хардылар бааллар—ыһар изн кэнээтэ, ылыллар бороууксуя үксээтэ, көрүнэ элбээтэ. Оттоһунна хотуулаахтык үлэлээн, кыстыгы туоруур от бэлэмнэнилиннэ. Билинни кэмнэ сеп түбэһиннэрэн, араас бырагыраамаларга кириини баһылаан, эдэр фермердэр, дьиз кэргэттэр үлэлээһиннэрэ кэнээн, тэнийэн иһэр. Олорор, үлэтир усулуобуйаны тупсарыыга былааннаах үлэ барар—баазалар тутуллаллар, саҥа оборудованиелар, тизхиныкэлэр атыылаһыллаллар. Инникитин үлэ бары көрүннэригэр цифровой технологиялар кириэллэринэн, билии, үөрэни наадатын, бу күнүргэ «Меркурий» систиэмэнэн үлэлээһиннэ кириэргэ сорууктары туруорда.

Бу үөрүүлээх дьаһалга эбэрдэ тылы эппит улуус баһылыга Андрей Ноговицын улуус үлэтинэн-хамнаһынан өрөспүүбүлүкэбэ инники күөҥү иһэригэр тыа хаһаайыстыбатын производствотыгар үлэлээччилэр

кылааттара улаханын бөлүстээтэ. Тыа хаһаайыстыбатыгар эдэр дьон үлэлээн, ситиһилэнэн эрэллэрэ инникибитигэр эрэлэ үөскэтэр. Саҥа технологиялары, үлэбэ аныгы тизхиныкэлэри туһаны кэм ирдэбилэ, бу хайысхаба кээҥ ситиһилэрдээхпит үөрдэр», — дьигэ. Эбэрдэ тылы Ил Түмэн дьокутаата С.И. Никитин, тыа хаһаайыстыбатын министриин солбуйааччынан үлэлээбит Н.И. Петров, Т.В. Адамова, о. д. а. эгитилэр.

Сыллагаананар «Олокоос» бааһынай хаһаайыстыба салайааччытынан үлэлээбит Василий Смирников аатынан бириэмийэни «Чурапчы» ТХПК бырабылыанньатын бэрэссэдээтэлэ Николай Аржаков лауреат аатын ингэрэн туран, Мугудайтан Илья Дьячковскийга тыа хаһаайыстыбатыгар элбэх сып салайар дуоһунастарга сылдыбыт, Субуруускай аатынан солхуоска дириэктэрдээбит Анатолий Ефремов аатынан бириэмийэни кэргэнэ Екатерина Ефремова Чакыртан «Тоох» бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта Николай Неустроева туттардылар. Түөрт уонна онтон элбэх оролоох ыалга тыһы ныйраи бэлэхтиир үтө үгэс быйыл даҕаны тутуһуллан, 12

хаһаайыстыбаба бэрилиннэ.

Үлэбэ үрдүк көрдөрүүлэрин иһин бастыһанар улахан бөлөхтөрө өрөспүүбүлүкэ, улуус салалталарын, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын наҕараадаларын туттулар. «Барба» бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта Николай Саргыдаевка «Улуус Бочуоттаах олохтообо» үрдүк аат инэрилиннэ. Хамаанданан күрэхтэһиигэ үһүс буолбут тыа хаһаайыстыбатын управлениетын исписалистэрин сүүмэрдэммит хамаандатыгар грамота, 5 тыһ. солк. сертификат, иккис буолбут Аграрнай техникум хамаандатыгар грамота, 6 тыһ. солк. сертификат, бастаабыт бааһынай хаһаайыстыбалар сүүмэрдэммит хамаандаларыгар грамота, 10 тыһ. солк. сертификат туттарылынна. Лотерея оонньоһон, дьоллоох билиэт хаһаайыннара арыы, эбиэс, хортуоска, о. д. а. сүүйүүлэри ыллылар.

Бырааһынныкы кизэ сцена талба талааннаахтарын ыппам ырыаларынан доһуһолланна.

Алексей СЛЕПЦОВ.

НОРУОТ ТУПШУТ ДЬИЭТЭ АҤЫЛЫННА

Чурапчы нэһилиэгэр сэтинньи 23 күнүгэр норуот бүтүүнэ сомоболоһон тупшут «Утум» дьон-сэргэ дьобурун уонна уопсай духуобунай нэһилиэстэбэни тарбатыытыгар анаммыт саҥа тутуу үлэбэ кирибит үөрүүлээх күнэ үүннэ.

Чурапчы нэһилиэгэр Арчы дьигэ өссө 2010 сыллаахтан ыла үлэтин ылан, дьон-сэргэ арчыланарын таһынан бэйэлэрин ис кыахтарын арыйар куруһуоктары хас даҕаны сиригэр үлэлэтэ олорбута. Бу маны барытын соботох киһи, РСФСР култууратын туйгуна Н.М. Заболоцкая күн бүгүннэ дьигэ иилээн-сабаллаан, бэрт таһаарылаахтык үлэлэтэ сылдыар. Кини өр сыллаах туруорсуутун

учуоттаан, олохтоох тылын быһа ҕыммакка, быйылгы сылга дьигэ нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбит, билигин СӨ ыччакка уонна социальной коммуникацияларга министриэ С.А. Саргыдаев нэһилиэк иһинэн «Ытык субэ» түмсүү кырдыабаастарын кытары субэлэһэн, бири соругу ылынан, саҥа дьигэни-уоту тутууга улахан бачыымы көтөхтүттэрэ.

Бүгүн манньык сырдык, баарабай дьигэбэ кириэн тураммыт, нэһилиэкпит бары тэрилтэлэригэр, улууспут дьаһалтатыгар, улууспут нэһилиэгин баһылыктарыгар, урбаанньыттарга, нэһилиэкпит кырдыабаастарыгар, эдэр ыччаттарыгар дириг

махталбытын тизрдэбит», — дьигэ нэһилиэк баһылыгын эбээһинэһин толорооччу А.Г. Егоров эбэрдэ тылыгар эттэ. Чаччы даҕаны олохтоох маастардар дьигэ-уот тутуутугар сүктэн кылааттарын, саҥабылларын киллэрэн үлэлээбиттэрэ дьон харабар тутта бырабыллар.

«Утум» киинигэр 8 сыл үлэлээбит куруһуоктар үлэлэре барыта тус-туһунан хоско анал быыстапка быһыытынан туруорулунна. Кэлбит ыалдыттар бу киин салгыы ыһтар үлэтигэр-хамнаһыгар ситиһиини баҕардылар.

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

Союнулар

Үөрэх үлэһиттэрин профсойуунун спартакиадата

Бу ый сабаланыта Борофонго Н.Н. Тарской аатынан успуорт комплексгар үгэс буолбут илин эгээр үөрэх үлэһиттэрин 34-с спартакиадата буолан ааста. Күрэхтэһиңгэ биэс улуус кытынна.

Спартакиада аһыллытын үөрүүлээх чааһыгар Уус Алдан улуунун баһылыгын бастакы солбуйааччы С.В. Попов, улуустартан үөрэх управлениетын начаалынньыктара, профсойуус бэрэссэдээтэллэрэ эбэрдэ тылы эттилэр, кыттааччыларга ситиһиилэри баһардылар. Спартакиада 34-с төгүлүн ыытыллар буоллабына, биһиги улууспут профсойуунун бэрэссэдээтэлэ Егор Иноземцевич Давыдов 25-с сылын улуус хамаандатын түмэн илдьэ тийбитэ эмиз биир туһунан үбүлүүдүөх түгэнинэн буолла.

Тэрийэр кэмитиэт аатыттан үгэс сыл ситиһиилээхтик кыттыбыт ыспарсымыаннарга өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардылар. Биһиги улуустан успуорт бэтэрээнэ, Хайахсыт орго оскуолатын остуол тизниһигэр тириэньэрэ С.Д. Васильев уонна улуус волейболга уолуттаах оонньоочута, чөл олобу пропагандалааччы, Хадаар орто оскуолатын дириэктэрэ А.П. Лукин бэлэхтэри туттулар.

Улууспут үөрэхтин управлениетын начаалынньыга Т.В. Павлова солбуйааччытынын И.И. Чичигинаровтынын бу спартакиадага суолта биэрэн кыттыны ылан, ыспарсымыаннарбытыгар улахан эппиэтинэс сүктэрилиннэ. Кинилэр Борофон киинигэр үөрэх тэрилтэлэригэр сылдьан үлэни-хамнаһы билистилэр, сана эбийиэктэри көрдүлэр, санааларын атаастастылар. Улуус профсойуустарын бэрэссэдээтэллэрэ Борофон нэһилиэтин устуоруйатын, 2022 сылга Саха сирин ыспартыбынай оонньууларыгар тутуллуохтаах эбийиэктэр бырайыактарын билистилэр. Мындаабаатаабы «Ньургунун» улууаанга сылдьан, профком үлэтин-хамнаһын көрдүлэр, улуустартан профсойуус салаллааччыларга үлэлэрин уолутун үлэһитинилэр, ону тэнэ ытыга хамаандаһар бэрэстэбиитэллэрин кытары күрэхтэстилэр, 2019 сылга Тааттага ыытыллыахтаах үбүлүүдүөх спартакиаданы көрсө, кинигэ тахсарыгар санааларын эттилэр.

Барыта 125 киһи икки күн устата успуорт алта көрүнэр илин-кэлин түһүстүлэр. Остуол тизниһигэр эр дьонно 55 саастартан үөһэ икки эр киһини, гирэба, Сахаабаолга 40-тан үөһэ саастаах биридди-иһилии успуорт

РЯБИНИКОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ЦЕНТРА "ДЮСЭ"

бэтэрээннн киллэрбиттэрэ спартакиада биир уратытынан буолла.

Уолсай түмүккэ олохтоох хамаанда – уус алданнар үчүгэйдик бэлэмнэммиттэрэ, тэриммиттэрэ тутта биллэн, бары көрүнүгэ бириистээх миэстэни ылан, бастакы миэстэбэ табыстылар.

Көрүн аайы миэстэлэспиттэр дипломнарын, мэтээллэринэн анап бириистэринэн наһараадаланнылар. Бастаабыт Уус Алдан хамаандата талэбиисэр, Амма улууна муускаалынай центр, Чурапчы хамаандата принтер бириһи туттулар.

35-с үбүлүүдүөх спартакиада 2019 с. Таатта улуунугар ыытылларынан, уус алданнар кубогы туттардылар. Чурапчыбыт ычаттара – остуол тизниһигэр Н. Федупова, дуобакка И. Платонова (Дьяковская) Уус Алданга оморор-үлэһиир буолан, ити улуус чизһин ситиһиилээхтик көмүскээбиттэриттэн киэн тутунубут.

Спартакиада кыттылаахтарын үлэлэриттэн көнүлүккэ ыыппыт оскуола дириэктэрдэригэр, улууаан сөбүдүссэйдэригэр, ону тэнэ Хадаар оскуолатын автобуһун суоппарыгар А. Ноговицынна махталбытын тиздэбит. Мантан кыһын, саас бу күрэхтэһиңгэ кыттыбыт ыспарсымыаннар дьарыктарын тохтоно кэбиспэккэ, өссө күүскэ дьарыктанан, Чурапчы сүүмэрдэммит хамаандатын састаабыгар кириэн, эһиил саас Тааттага үбүлүүдүөх спартакиадага, салгыы от ыйыгар Аммага ыытыллар Саха сирин ыспартыбынай оонньууларыгар улуус чизһин ситиһиилээхтик көмүскүүргэ сыал-сорук туруоруналларыгар баһарабыт.

И.П. ЛУКИН,
хамаанда бэрэстэбиитэлэ, үөрэх
управлениетын исписэлиһэ.

Мугудайга нолуок уларыыыларынын мунньабар

Мугудайга сэтинньи 24 күнүгэр «Мугудай» ЖСПК (животноводческий сельскохозяйственный потребительский кооператив) бэрэссэдээтэлин тэрийиитинэн, 2019 сыллаабы нолуок уларыыыларынын туһунан тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар урбаанньыттарга мунньах ыытылынна.

Урбаанньыттар кэлэр сыл тохсунньу 1 күнүттэн тыа хаһаайыстыбатын кэллим нолуогун төлөөччүлэр НДС төлүүр буолалларын истэн долгуйалларын иһитиннэрдилэр. Кинилэр НДС НДС-тан хайдах босхолоноуохха сөбүн туһунан ыйтыыларыгар эппиэти, сүбэни ыппылар. Түмүккэ Мугудай нэһилиэтин тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар урбаанньыттар ырытан көрөн бараһанар, тыа хаһаайыстыбатын кэллим нолуогар хаалары сөптөөбүнэн аахтылар.

Людмила ГОРХОВА.

Хомуурунньук уонна киинэ сүрэхтэннэ

Сэтинньи күнүгэр сана хомуурунньук уонна нэһилиэк туһунан документальнай киинэ сүрэхтэниитэ буолла. Чурапчыбыт нэһилиэгэ сурука-бичиккэ киирбитэ 370 сылыннан, бу саас муус устарга С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназияга ыытыллыбыт «Тобус томтор аабыылар» нэһилиэк устуоруйатын үөрэтиңгэ туһуламмыт дакылааттары түмэн, хомуурунньук оҥоруллан сүрэхтэннэ.

Хомуурунньук 2012-2018 сылларга нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбит С.А. Саргыдаев быһаччы көбүлээһининэн, бэчээттэнэн табыста. Отучча дакылаат киирбит хомуурунньукун С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия научнай салаллааччыта, педагогическай наука хандьыдаата И.С. Соловьева уонна СӨ үтүөлээх учуутала, гимназия саха тылын уонна литературтирэттин учуутала Ф.Н. Болдоская, нэһилиэк баһылыгын социальнай болпуростарга солбуйааччы П.Е. Гуляев танан оҕорбуттар.

Үөрүүлээх чааска улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ А.А. Захаров, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын э.т. А.Г. Егоров, педагогическай наука хандьыдаата И.С. Соловьева, суруйааччы, суруналыыс А. Амбросьев-Сизн Мунду, аабыылар экспертэрэ В.Д. Пинигина хомуурунньук, инники үлэлэр тустарынан тус санааларын эттилэр.

Салгыы «Айыллаан» киинэ тылааһыгар Чурапчы нэһилиэгин туһунан документальнай киинэ сүрэхтэниитигэр сырыттыбыт. Саала иһэ толору көрөөччү. Киинэни биллиилээх режиссер-оператор Эдуард Новиков («Тойон Кыыл» киинэ режиссера) устубут. Сценарийынан Алексей Амбросьев-Сизн Мунду, продюсерынан Надежда Кузьмина үлэлээбиттэр. 70 мүнүүтэ устата барар киинэ үрдүк хаачыстыбалаабынан, иһиллэр тыа-ууһа ырааһынан көрөөччүлэри астыннарда. Ис тутула нэһилиэк устуоруйатын толору арыларын кэлбит дьон билиниилэр.

Манньык устуоруйаны кэрэһэлиир документальнай киинэ С.А. Саргыдаев, С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия дириэктэрэ Ю.П. Посельский өйөбүллэринэн, уһуллан тахсыбытын киинэ ааптардарга эттилэр.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Социальнай десант – Болтоҕоҕо

Сэтинньи 22 күнүгэр «Эппиэтинэстээх төрөппүт буолуу: туруктаах дьиз кэргэнгэ хардыыттан хардыы» дьиз ааттаах социальнай десант сэттис нэһилиэгэр - Болтоҕоҕо сырытта. Быйыл ыытыллар көрүнүн уларытан, оскуола төрөппүттэрин уонна үөрэнээччилэрин кытта көрсөн, психологическай трениннэри, кылаас чаастарын ыыттылар.

Үөрэнээччилэргэ оболор эбээһинэстэрин уонна бырааптарын туһунан саастарын ситэ илик оболор хамыһыһыаларын сэкирэтээрэ Виктория Лазарева, сокуон кэһиитин туһунан участкай Анатолий Христофоров, патриотизм туһунан чатбаһиитикэтин исписэлиһэ Иван Пономарев кэлсээтилэр. Оттон төрөппүттэргэ ийэ, аба эбээһинэһин үрдэтиңгэ психологическай киин салаллааччыта Антонина Капрынова тренини ыытта, обону кинигэ аабыытыгар сыһыарыыга киин бибилиэтиэкэ сүрүн үлэһитэ Варвара Душкина сүбэлэри биэрдэ, саастарын ситэ

илик оболор реабилитационнай кииннэрин үлэтин педагог Татьяна Новгородова сырдатта.

Маньы таһынан олохтоохтор сайаапкаларынан араас маастар-кылаастар буоллулар. Ол курдук, чөл

туруктаах буоларга «Ген-син-кан» хамсаныыларынын Егор Куприянов көрдөрдө, бильярд туһунан Степан Барашков үөрэттэ, иистэннээннэргэ сахалыы сону тигиңгэ Екатерина Седалищева сүбэлээтэ.

Дьиз кэргэн исписэлиһэ Любовь Ефремова.

Социальнай десант быйылгы көрүнүн олус сэһээрдим. Психологическай трениннэ сылдьан, аһыгы олох ирдэбилиһин хас биридди киһи манньык дьарыктарга үгүстүк сылдьахтаах дьиз толкуйга кэллим. Тобо дьизтэххэ, төрөппүт манна оҕо иитиитигэр тулу көтүтэн эрэрин, ситэ болбомто уурбатын өйдүүр, кыаллыбатах, муһаарар болпуростарыгар сүбэлэри ылар. Бүтүгүнү дьарыкка киһи чөлүкэтигэр, үчүгэйдик ылынар холбоурдарын көрдөрдүлэр. Олус дьиз сөбүлээтим. Нэһилиэкпит иистэннээннэргэ «Дьүөгэ» иистэнэр сыах үлэтин санээрэбит, биһирибит. Ол иһин «Дьүөгэлэртэн» исписэлиһи ыһыртанан сүбэлэри иһиттибит, чуолаан сону тиги туһунан.

Марфа ПЕТРОВА.

Н.М. Решетников аатынан норуодунай тыйаатыр төрүттэммитэ 50 сылын көрсө

Баай устуоруйалаах, талба талааннаах артыыстардаах

Мин 1970 сыллаахха Уус Алданга 3 сыл үлэлээн баран, дойдубар культуура отделын иниспиктэринэн ананан кэлбитим. Күнүн үлбэр кирибитим, И.И. Кандинский Алабартан көһөн кэлбит этэ. Кини сахалартан бастакы опера режиссерун идэтин ылан, 1965 сыллаахха П.А. Ойуунускай аатынан Саха судаарыстыбаннай муусукаалынай-драматическай тыйаатырыгар режиссерунан ананан, 1968 сыллаахха диэри үлэлээбит.

1968-1969 сс. Амматаабын норуодунай тыйаатыры, 1969 с. күһүнүттэн көргөһүн дойдутугар кэлэн, Чурапчытаабын норуодунай тыйаатыры бастакы быыстарын аһыталаабыта. Культуура отделын сэбиэдиссэйинэн ССССР культуура үтүөлүк үлэһитэ Афанасий Алексеевич Сивцев үлэли олороро. Ис-иһиттэнирээс, чэбэр, чөм-чөмчүлүкүтүк үктэммит, оройуонун культуурата сайдарыгар аһара баалаах киһи этэ. Тэрийэр-салайар, дыну тылыгар түргэнник киллэрэр ураты дойдубардаабы. Кини бу иһинизэ Уһаа Дьааны оройуонугар культуура уо.д.а. салайар үлэлэргэ 6 сыл үлэлээбит, культпросвет үөрэхтээх киһи буолан, культуура үлэтигэр улахан уопуттаабы өтө көстөрө. Оройуоннаабы культуура дьэтин дириэктэринэн Екатерина Еремеевна Дьячкова, худуоһунньугунан Семен Николаевич Семенов, көстүүмнэри муньуунан, харайынан Устинья Семеновна Наумова үлэли сылдьаллара. Мин үлбэр тахсан, хонтуураба олорор кэмнэрбэр күн айы кэриэтэ И.И. Кандинский баабынаабыт куоластаах, баһыгырайан кириэн, кыраакый хос иһин ылан кэбиһэрэ. Афанасий Алексеевичтын норуодунай тыйаатырга ким аатын инэрэри субэлэллэрэ. Иван Иванович аһара хайбаан, П.М. Решетников аатын туруорсуоххайын диэрэ.

Суорун Омоллоон "Төлөн Ньукуус" драматын туруорууга дыну оруолларынан көрдөөһүнүгэ тэрилтэлэринэн хомуйуу, таһаһын-сабын, декорациятын бэлэмнээһин үлэлэригэр Екатерина Еремеевна субу-субу отделега кэлэн, араас проблемалары кэпсээн-ипсээн, ытылла турар түбүктэрин сырдатан барара. Кини наар уол оҕолуу таһнара, оччолорго итинник таһнаа наһаа тэнийэ илигэ. Кизин-киэтиник хардыһаан сулутуута түһэн хаамара уонна оннук-манньык эридьистээһинэ суох суудуругунан көнөтүк кыһалҕатын кэпсирэ, быһа-бааччы этириэс туруорсара. Худуоһунньук Сэмэн мылаарыйбыт төгүрүк сирэйдээх, орто собуус унуохтаах, сыыйан олорор кэпсээннээх, күн айы киһиэ биллэриилэрин суруйара, оччолорго ый айы сурутуунан араас киһилэр, киһиэ артыыстарын хаартыскалара, ТАСС ыттар бэлиитисэ сыһыаннаах хаартыскалара кэллэрэ. Онон субу-субу культуура дьэтин ис бараанын уларытан иһэр үгэстээбэ. Элбэх бэйэтэ уланан онорбут араас быһыылаах, чабылхай кыһыл, мутукча күөбэ, араас, халлаан күөбэ, манган өнгөрүөн үлэ-таһнары дьүөрэллэ тулут кырааскалардаах стендалардаабы, онно ыйаталаан иһэрэ. Дьэ уонна ол түбүгүн быһыыгар пьеса декорацияларын сценаны туоруур гына холустаны атыылаһыннаран, киһиэ хойукка диэри тиктэрэн уруһуйдуура.

Оччолорго оройуон культууратын дьэтэ былыргы тутуу сүрдээх улахан дьэ этэ. Күн айы иккили сөөнстээх киһилэр тохтоло суох күнүскүттэн саҕалаан көстөллөрө. Онон артыыстар сценала бэлэмнэнэр усулуобуйалара суоҕа. Хоско олорон оруолларын үөрэтэллэрэ. Араас тэрилтэ үлэһиттэрэ буолан, кэлиилэрэ-барыылара, командировкалара элбээбэ. Сценала бэлэмнэнэр буоллахтарына, киһиэ сөөнстара бүтэрин кэтэһэллэрэ. Ол киһиэ 11 чаас диэки буолара. Онон түүн биһирэ чэбэ диэри бэлэмнэнэн тарбаһаллара. Оччолорго анал культуура үөрэхтээх артыыс да суоҕа. Ол эрэри, айылбаттан талааннаах дьон элбээбэ.

Худуоһунньук Сэмэнэн "Художественная училище" үөрэхтээбэ. Иһиэһэ уонна олус үчүгэйдик уонна түргэнник уруһуйдуура. Кини өссө хоһооннору айара, пьэтириинэй түмүү чилиэнэ этэ. Улуус хаһыатыгар тигитин быһааха, хоһооннору бэчээттаналлара.

Бастакы көлүөнэ артыыстарга, учуутал Александра Ильинична Герасимова, саха

дьахтарыгар бөдөн-садан, киһи дьулайы көрөр хара бараан, толуу көрүннээх, сааһыра барбыт дьахтар оруолун ревком ийэтэ Өлөөнэ эмээхсини толорбута. Мясомолпромна үлэлиир Никита Корякин сүрүн оруолу-Төлөн Ньукуусу оонньообута. Олох айылбаттан бэриллэбит сөм куоластаах, уобараһын кыһа тутан оонньуур, өйүгэр элбэх тылы-өһү тутар дьобурдаах, бэйэтэ эмиз суруйар, айар талааннаах киһи этэ. Нарсудтан Семен Филиппович Кривошапкин, олох-дьаһах комбинатын үлэһитэ уус-уран самодельность көтөөх кыттааччыта Прокопий Кузьмич Дорофеев-Араллааны, урун генерала Ракитины-Егор Монастырев итэтиилээхтик арыыбытара. Пенсисонер учуутал Яков Гаврильевич Павловус аһаар көстөөх Мугудайтан биһир да мунуутэ хойутааһына суох сылдьан бэлэмнэнигэ кэлэрэ. Ол курдук, бэринилээхтик ис сүрэхтэн дьулуһан оонньууллара.

Тыйаатыр аһыллыытыгар Эдыгээн оройуонун культуураба методичка Матрена Гаврильевна Слепцова долгутуулаах тыллары эппитэ уонна өйдөбүннүк бэлэти туттарбыта. Өрөспүүбүлүкэ үгүс оройуоннарыттан кэлбит эбэрээ тэлэтирээмэлэри Гаврил Дмитриевич Ефимов аһаан иһитиннэрбитэ. Үөрүүлээх быһыыга-майыга режиссер И.И. Кандинскийга, худуоһунньук С.Н. Семеновка уонна артыыстарга даҕабырыанналар туттарыллыбытара.

Мустубут дьон сана тэриллэр Чурапчытаабын норуодунай тыйаатырга П.М. Решетников аатын инэрэр туһунан ССКП райкомун бюротун уонна райсэбиэт исполкомун уураахтарын иһитиннэрини истин биһирэбилинэн көрсүбүттэрэ. Ити биһиги тыйаатырбытын Решетниковты үлэлииргэр эбээһинэстиир диэн биһиги өйдөөбүттэрэ. Бу пьесаба оонньообут дьон бары даҕаны сценала үгүстүк тахсыбыт, оонньообут дьон этилэр. Оччотобу "Сага олох" хаһыакка кулун тутар 12 күнүгэр 1970 с. Ф. Филиппов манньык суруйбута: "Тыйаатырга биһир үчүгэй талаан көһүннэ. Ол Сахардон Платонов. Кини тыла суох бандыйыт саллаатын оруолун толорор. Биһир да тылы сангарбат эрэри, хас хамсааһына дьыһынээх артыыстыгы толоруу", - диэбит. "Биһиги тыйаатырбыт маннайгы хардыыта эрчимнээх, кизин буолла диэххэ наада", - диэн түмүктээбит Ф. Филиппов. Ити пьесаба Мария Никонова - Аанчаны, Матрена Васильева - Сусаннаны көрөөччүлэр өйдөрүгэр-санааларыгар уһун сылларга хатанан хаалар гына оонньообуттара.

Бастакы сезонна тыйаатыр артыыһын аатын 13 киһи ылбыта, күһүнүн 1971 с. өссө биһир киһи эбиллибитэ. Ити сылларга барыта 23 киһилээхпит диэн тыйаатыр дириэктэрэ Е.Е. Дьячкова кэпсээбитэ. Ити сезонна Н. Тусбулаахан "Колхуостар Крэмкэ" пьесатын, Н. Неустроев "Тигэһит" комедиятын туруорбуттара. Ити сылларга тыйаатыр 17.000 көрөөччүнү хаһыта диэн методист Денис Данилов "Сага олох" хаһыат алтынныкы 28 күнүгэр 1970 с. суруйан турар. "Төлөн Ньукууска" Аанчык оруолун Мария Никонова Тааттаба барбытын кэннэ мин толорбутум. Ити сыл Суорун Омоллоон иһиэтэ хаста кэлэн, репетициябытын көрөн көбүлээн, санаатын этэн барбыта Телевидение режиссера Афанасий Федоров кэлэн бэлэмнээн, куорат телевидениетигэр уһуллан тахсыбылпыт. Норуодунай тыйаатырдары телевизионнай көрүү күрээбэ этэ. 1970 с. өссө суруйааччы Афанасий Федоров "Үс хатын" пьесатын туруорбуппут. Артыыс Алексей Архипов - Хандыы оруолун кыһа-хото тутан толорбута. Сүөкүлэ оруолун Мария Седалищева карэхсэбиллээхтик биэрбитэ. Борис Петров оруолун артыыс Иван Тоскин итэбэстэргэ эйэлэспэт киһи уобараһын дохсуннук, олус көнүлүк итэтиилээхтик арыян оонньообута.

Ити курдук, биһиги норуодунай тыйаатырбыт киһи-баай устуоруйалаах, элбэх көлүөнэ дьон оонньоон, талба талааннарын көрдөрөн ааспыт тыйаатырдаа буолар. Ити туһунан биһиги сөп-сөп үбүлүйдээх сыл устата сырдатыхпыт.

М. ГЕРАСИМОВА,
улуустаабы культуура управлениетын
иниспиктэринэ.

Чурапчы улуутун олохтоого, үлэ бэтэрээнэ, 9-с ынырыылаах Верховнай Сэбиэтин дьокуутаата, Чурапчы нэһилиэгин, оройуонун дьокуутаатынан үлэли иһтэ сылдьыбыт, тапталлаах кэргэним, ийэбит, эбэбит

ОКОНЕШНИКОВА Зоя Спиридоновна

бу дьыл сэттинни 25 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын билэр дьонугар, бииргэ үлэпээбит үлээннээхтэригэр курутуян туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэрэ, сизинэрэ, хос сизинэрэ.

Кутурдьаннарын тиздэллэр

- Оройуоннаагы «Сельхозтехника» бэтэрээнэ, оройуон бастакы слесарь дьахтара, Эдьигээнтэн төрүттээх Оконешикова Зоя Спиридоновна олохтон туораабытынан кэргэнигэр, тэрилтэлэрин бэтэрээнигэр Василий Семеновичка, уолаттарыгар, кийииттэригэр, сизиннэригэр «Сельхозтехника» бииргэ үлэпээбит табаарыстара.

- Ийэтэ Оконешикова Зоя Спиридоновна олохтон туораабытынан уолугар Спиридон Васильевичка, кини дьиз кэргэнигэр Чурапчы орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит доҕотторо

Хаймалт бэчээхээс бэрлллэр графита: 16 х 00 м. Бэчээхээс бэриллинээ: 16 х 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбоука 26.11.2018 с. офсетта бэчээтгэнэ.
Тилография аадырына: 878670. Чувалчы сэл. Карл Маркс уул. 25 "а". Индекс: 54907. Хагыат надизлэлэ ижита: оптикуруунуука усина бээтислэлэ тахсар.